

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr., negyed évre 1 frt 25 kr. — Községeknek, körjegyzőknek és tanítóknak 4 frt. **Egyes szám ára 10 kr.**

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Társszerkesztő: Dr. Dudek János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Hirdetési árak: Egy háromhasábos petitsor ára bélyegen kívül 8 kr. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szögig 1 frt 30 kr. minden további megkezdett 100 szó után 1 frt-al több

Kath. autonomia.

Irta: **Horváth József**, nyitrai kir. tsvzéki bíró.

I.

A kath. választások minden izgalom nélkül csendben folytak le. Figyelembe vehető pártok Budapesten kívül alig egy-két helyen állottak szemben egymással.

Programmot a választók nem követeltek s a jelöltek nem adtak. Csakis a budapesti belvárosi választó polgárok s a csanádmegyei papság állított fel 12—12 pontból álló programmot, melyek azonban nagyon csekély visszhangra találtak.

A sajtóban sokféle vélemény került felszínre, sőt még a két kath. napilap közt is előfordult nézeteltérés.

A választási urnához ennek dacára a falvakban a választók majdnem teljes számmal jelentek meg, ellenben a városokban a miveltebb osztály az egész választási mozgalom alatt többnyire passzív magatartást tanusított.

Az iránt azonban, mi a magyar katolikusok egyetemének valóságos óhaja, milyen legyen a kath. autonomiai szervezet, s mi tartozék annak hatáskörébe: mindeddig bővebb tájékozást sehonnan nem nyertünk. Bármerre forduljon tekintetünk, mindenütt azt látjuk, hogy az érdekeltek ez idő szerint még várakozó állást foglalnak el.

Ezen állapot nem tulságosan biztató; mert, habár a köznépek tömeges részvétele és magatartása kétségtelenné teszi, hogy a kath. autonomia iránt élénken érdeklődik, s annak szervezését óhajtja, s habár a választásokon kitünt, hogy a választók papjaikkal együtt éreztek, s velők szolidaritást vállaltak, mégis a miveltebb osztályok passzivitása súlyos kórtünet, minthogy azt, ha nem is ellenséges indulatnak, hanem mindenesetre rideg közönynek kell tartanunk.

A kath. egyháznak egyik alapelve: *híveinek összetartása és szeretete.*

A mai viszonyok között pedig ezen összetartás, a katolikusok együttérzése, a kölcsönös szeretet és bizalom nálunk hiányzik.

Ez az oka annak, hogy habár hazánkban a katolikusok száma oly nagy, a katolikus egyház mégis gyöngye, és semmi téren kellően érvényesülni nem

tud, s hogy hívei közt a hitközöny s az egyházi ügyektől való idegenkedés mindinkább terjed, s a válaszfal, mely a híveket az idő szerint egymástól elkülöníti, mindinkább szélesedik.

Ezen bajnak létezését mindannyian elismerjük. Ebből pedig nem az következik, hogy szemrehányásokkal illessük egymást, hogy felhánytorgassuk, ki a hibás, vagy ki a hibásabb, hanem önkényt folyik az, hogy törekvésünknek oda kell terjednie, hogy a magyar katolikusok minden osztályában a testvéri szeretet s az összetartozandóság igaz érdeke verjen biztos gyökeret; törekedjünk elérni azt, hogy a hívek szívében mindenütt a valódi benső vallásosságot honosítsuk meg, s ápoljuk, s ez által minden rendű és rangu katolikusban ébreszszük fel az egyháza iránt való buzgó érdeklődést.

Ez a valódi cél, melynek elérése után mindannyian őszinte szívvel epedjünk; ez azon cél, melyet a kath. kongresszusnak szem elöl tévesztenie nem szabad.

A kath. autonomia nem öncél, hanem csak eszköz a fentjeleztem magasabb cél elérésére.

S itt azon kérdés merül fel, vajlon szükség van-e egyáltalában a kath. autonomia szervezésére.

Erre a legklasszikusabb választ adta meg ő Felsége, azeretett királyunk az által, hogy a kath. kongresszus összehívását elrendelte; mert ez által nem csak legmagasabb kegyének adta jelét, melyet nekünk alattvalói hódolattal és a legmélyebb hálával kell fogadnunk, hanem mint legfőbb kegyur királyi szavával rámutatott arra is, hogy baj van az egyház kebelében, melyet *saját autonom jogkörében* kell orvosolnia.

De kétségtelen, hogy a kath. autonomiai szervezet megalkotása az egyedüli mód arra, hogy a hívekben az általános érdeklődést fölkeltsük, s őket az egyházi életben való részvételre bírjuk.

A kath. egyház különben is régi időktől fogva autonom jogokat engedett az egyházközségeknek, melyek értelmében bizonyos ügyeiket magok szabadon intézhették.

A kath. autonomia szervezése elé tehát nem csak hogy aggodalommal nem kell tekintenünk, hanem épen óhajtunk

kell, hogy az által az egyházi s világi elemet a testvéri szeretet széttephetlen kapesával összeforasszuk.

Természetes azonban, hogy ebben semmiféle hatalmi versengésnek helyet foglalnia nem szabad; mert a kath. autonomia nem arra való, hogy a hatalmi *jogköröket megváltoztassa, s hogy jogokat elvegyen, vagy jogokat osztogasson.*

A kath. kongresszus sem nem egyházi, sem nem világi törvényhozó testület, mert sem az egyházi, sem a világi törvényeket megváltoztatnia nem lehet, hanem ezeket alapul véve, azon módozatokat kell szabályrendeletileg megállapítania, melyek mellett mindenki jogait az egyházi és a világi törvények keretein belül gyakorolhatja.

Az egyházi törvények megszabják az egyház szervezetét, s a felsőbb s az alsó papság jogkörét, mely törvények a világ összes katolikusaira kötelezők, — a világi elemnek tehát még csak gondolnia sem szabad arra, hogy a kongresszus ezen bármilyen csekély változtatást is tegyen; de viszont az egyházi rendnek készséggel kell megengednie, hogy mindazon ügyek intézésében, melyeket az egyházi törvények a papság részére fen nem tartottak, a világi elem is befolyást nyerjen.

A protestáns autonómiák szervezetét éppen azért mintául nem vehetjük, mert azok közt s a kath. autonomia közt lényeges elvi eltérés az, hogy a protestánsok autonom jogkörökben egyházi törvényeket alkotnak maguknak, papjaik felett fegyelmi jogot gyakorolnak, a mit pedig a katolikusoknál az egyházi törvények kizárnak.

Másrészt azonban figyelemmel kell lennünk a világi törvényekre.

A kath. egyháznak az államhoz való viszonya a kath. kongresszuson új szabályozás alá szintén nem kerülhet; mert ezt a honi törvények szabályozzák, s e részben különösen az 1895. évi XLIII. t.-c. tett *nagy változást.*

A kath. egyház tulajdonképen ezen törvény életbeléptetésével vesztette el egészen régi közjogi helyzetét, mely mindaddig ha nem is annyira a gyakorlatban, de elvben fenállott.

Az államfelügyeleti s rendelkezési jognak azon mérve, melylyel a régi köz-

jogi viszonyok közt az állam az egyházzal szemben birt, ezen 1895. évi XLIII. t.-c. következtében megszűnt; mert ennek alapján a felügyeleti jog azonossá vált azzal, melyet az állam a többi bevett vallásfelekezettel fölött gyakorol.

Ezen törvény, midőn teljes vallás szabadságot enged mindenkinek, midőn a még csak keletkező új vallásfelekezeteket a 9. §-ban teljes önkormányzati joggal ruház fel minden ügyekben: kisebb körre nem szoríthatta a régi törvényesen bevett egyházak, s ezek közt elsősorban a régi államvallásnak, a kath. egyháznak önkormányzati jogosultságát.

Az intézett törvény 6. §. kijelenti, hogy a bevett egyházakra és hiveikre vonatkozó törvények és jogszabályok változatlanul fentartatnak.

Ez nem magyarázható úgy, hogy a kath. egyház továbbra is az állam gyámkodása alatt marad, hanem a *legis intentiót* tekintve valódi értelme az, hogy azon jogok, melyek az egyházat saját belügyeiben megillették, sértetlenül maradnak fen, habár olyanokkal a jövőben elismerendő vallások fel nem ruházhatók.

Akkor midőn a kath. egyház még államvallás volt, az állam és egyház közjogilag összeforrott, s az egyház világi ügyekben is birt hatósági jogkörrel, — a szentszék ítélt pl. egyes bűnügyekben, a káptalanok mint hiteles helyek *magánjogi* ügyekben is jártak el. — Ennek ellenében viszont az állam is az egyház ügyeire gyakorolt befolyást, így a nemesi kiváltságokkal felruházott egyházi férfiakat némileg saját funkcionáriusainak is tekintette.

Ezen régi közjogi viszony most már megszűnt, s az állam legfőbb felügyeleti joga vagyis azon jogkör, melyet az állam azon célból gyakorolhat, hogy saját törvényeinek érvényt szerezzen, a kath. egyház irányában sem terjedhet szélesebbre, mint a többi bevett, vagy elismerendő vallásfelekezethez, mert különben val-

lásszabadságról szó sem lehetne, sőt ellenkezőleg annak partialis elnyomása forogna fen.

A kath. kongresszusnak tekintetbe kell vennie ezen az 1870. év óta lényegesen megváltozott közjogi helyzetet, s határozatainak hozatalánál az egyházi törvények mellett az állami törvényekre is mint kötelezőkre figyelemmel kell lennie.

A legfőbb felügyeleti jog felségjog. A magyar kath. egyháznál azonban ő Felségét még egy más jog, a legfőbb kegyuri jog illeti meg, a milyennel más vallásfelekezetek irányában nem bír.

A legfőbb kegyuri jognak forrása, jogi természet és terjedelme egészen más, mint a legfőbb felügyeleti jogé.

Ezt a kongresszusnak szem elöl téveszteni szintén nem szabad, s hozzá nem járulhat ahhoz, hogy ezen két jog, mely a régi közjogi viszonyokban azonosnak látszott, most a helyzet megváltozta után összezavartassék.

Ő Felségének legfőbb kegyuri jogát természetesen egész épségében kell fentartanunk, — de ez még ki nem zárja, hogy ez a kongresszuson szóba ne kerüljön. — Sőt éppen a kath. autonom szervezetet a legfőbb kegyuri joggal összhangzásba kell hozni, az pedig másképp meg sem történhetik, mint hogy a legfőbb kegyuri jog a kath. autonomia szabályozásában az egész vonalon, s egész terjedelmében kellő kifejezésre jusson.

Egy magyar katolikusnak sem juthat eszébe olyan döreség, hogy a legfőbb kegyuri jog megszoríttassék, vagy vitássá tétessék; mert a magyar kath. egyháznak éppen egyik ékessége, hogy legelső magyar ember egyuttal a legelső katolikus is.

A legfőbb kegyuri jogra különben még visszatérek, itt csak azt kívántam kiemelni, hogy míg a kath. kongresszus az állam azon törvényeinek érvényességét, melyek az egyház közjogi viszonyaira

vonatkoznak, szóvá nem teheti, addig a legfőbb kegyuri jogra folytonos figyelemmel kell lennie, mert az az egyház belügyeit érdeklő jog.

Ezek szerint tehát a főirányelvek a kath. autonomia szervezésénél; hogy az az egyházi és állami törvények keretein belül s a legfőbb kegyuri jognak teljes érvényre juttatásával olyképen alkottassék meg, hogy az egyház egyes ügyeinek intézésébe a világi elem is bevonassék, s ennek folytán az általános érdeklődés az összes katolikusok körében fölkeltessék, s a valódi benső vállalosság lépjen mindenütt a mostani hitközöny helyébe.

Jövő cikkemben majd a részletekre térek át.

Az osztrák parlament mely sülyedésnek indul. A művelt ország képviselői odáig vittek, hogy legazemberezik egymást, ocsmány címetek röptének egymás felé, sőt kevés hiányzik, hogy birokra, ökökre keljenek. Ilyesmit eddig csak Szerbia vagy Bulgáriában produkáltak. A nemzetiségi eszme elfajulása és a politikai vélemények erőszaka ulti ott orgiát. Ez egyuttal mutatja, hogy Ausztria, a sok elemből alkotott Ausztria gyenge, s központfutó erővel dolgozik. Mi haszon háromolhatik ebből magára a népre? Semmi, sőt az ellenkezője, mert nincs nagyobb ellensége valamely állam fejlődésének, mint a belső ellenség, saját fiának a veszekedése. Ebből tanulhatunk mi is sokat. Az osztrák állapotok elrettentő példának szolgálnak minden magyar polgárnak. Összetartás, kölcsönös megbecsülés tehet bennünket erősekké. Ennek legfőbb kelléke a jó kormány, mert a vezetők méltányosságától, jogérzékétől sok függ, függ egyenesen a belső béke, a haladás. Most Bánffyval szerencsétlenek vagyunk s nem rajta mulik, hogy nálunk Ausztriához hasonló állapotok nem fejlődnek ki. Erőszakossága eléggé ismeretes. De ez a csapás is el fog mulni az országtól s utána csak jobb viszonyok következhetnek, mert a gonosz politika miatt már még sem feledkezhetünk meg arról, hogy ökölleg egymásnak neki menni, nem hazafiúság, de nem is műveltség.

A zsolnai gimnázium sirásója.

A zsolnai kir. kath. gimnázium igazgatójáról van szó, a kiról a Ny. Sz. azt írta nem régen, hogy nyugalomba vonul, hanem azért még mindig a zsolnai al-gimnáziumban működik és hogy to-

vannak, menjenek neki szives közbenjárását megköszönni.

Tüntetés Ronchettinél.

A sokaság mind helyeselte Engel indítványát, s „éljen“ rivalgással vonultak a harmadik szomszédban lakó Ronchetti József háza elé.

Ez a felsővárosban szokatlan zajra kinyitotta ablakát, s nagyot bámult, midőn látta, hogy neki szól a tüntetés.

A zsidók részéről Engel tartotta az üdvözlő beszédet, melyre Ronchetti gyorsirói feljegyzéseim szerint következő szónoklattal válaszolt.

Geehrte Mitbürger.

Was ich gethan hab, das habe ich mit Freude gethan. Denn mir ist zulezt alles eins, ob ihr hier bleibt oder nach Palestina geht. Mir macht ihr keine Konkurrenz.

Alebo szte uzs videli zsidá kominára? Vsa bi ho zima hued hupkom vitrászla, kebi sza moszev po sztrechách drápat.

Nicht einmal zu der Feuerwehr wollt kommen. Der einzige alte Blau bleibt treu der Feuerwehr. Aj ten len ze zadku tiszke sztrekács.

Deswegen sag ich: wir sollen alle in Friede und Freundschaft leben. Eljen!

Óriási éljenzés követte Ronchetti szavait,

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE“ TÁRCÁJA.

A nyitrai zsidók hálája.

Irta: Filozemita.

Azon utleírás, melyet a nyitrai zsidók rövid, de tanulságos palesztinai kirándulásáról ezen lapok hasábjain közöltem, a nyitrai zsidók körében általános érdeklődést keltett, azért elhatározták, hogy a cikkek írójának köszöneteket fejezik ki.

Ennélfogva nagy tömegben vonultak fel a felső városba, a szerkesztőségben megtudandók, ki a cikkek szerzője.

A „Ny. Szemle“ szerkesztőségében.

A nagy tömeg kint maradt, s a legtekintélyesebb férfiakból álló küldöttség ment be a püspöki könyvtárba a szerkesztőhöz. Ez nem lévén megszokva díszküldöttségek fogadásához, különösnek találta, hogy egyszerre annyi buzgó látogatója akadt a könyvtárnak. A küldöttség vezetője elmondta, mi járatban vannak.

„Szivesen kínálnám meg az urakat valamivel, de éppen most jövén haza francia- és orosz-

országi utamból, semmim sincs. Azelőtt a csacai urak elláttak valódi jontef borovieskával, — de sokan járnak ide a könyvtárba, hát bizony elfogyott.*) Avval szivesen szolgáltam volna, de a szerző nevét nem közölhetem, az szerkesztői titok, hanem megmondom neki, hogy az urak nálam voltak a cikkeket megköszönni.“

A szerkesztőnél célt nem érven, dr. Dudek Jánoshoz ment föl a küldöttség. Ez éppen a Magyar Újságot olvasta. A küldöttségnek azonban ő is tagadó választ adott.

„Kérem — felelé — én szeptemberben egy kis vakációi pihenőt tartottam, a lap szerkesztésébe be nem folytam, s a kéziratot nem is láttam. Külömben azon cikkekből is láthatják az urak, hogy a keresztények a zsidóknak nem ellenségeik, s ha néha nehezeltünk Önökre, annak oka az, hogy Önök a kormánynak vak eszközei, kiket ellenünk mindig felhasznál, pedig a legtöbb esetben a zsidók mítsen nyerne, mi pedig sokat veszítünk.“

A küldöttség a dolgok ilyenén állása mellett leverten indult ki a nagy szeminarium épületéből. Egyszerre előállott Engel József, hogy Ronchetti itt a szomszédban lakik, hogy ha már itt

*) Látszik, hogy régen volt szerencsénk a könyvtárban, mert bizony nem fogyott még el.

Szerk.

vább is képes „dolgozni“, mutatja most azzal, hogy a legújabb zsolnai hetilapban találja fel magasröptű szellemi produkcióit.

Zsolnán ugyanis egy új lapocska indult meg ilyen cím alatt: „Zsolna és Vidéke“. Két magyar lapja van immár Zsolnának: a „Felvidéki Ujság“ és a nevezett legújabb hetilap, melyhez a szellemi tőkét a zsolnai gimnázium, az anyagi tőkét pedig — mint biztos forrásból tudom — egy gazdag zsolnai izraelita, Rosenfeld Ignác fogja szolgáltatni. Rosenfeld ur ugyanis zokon vette, hogy a „Felv. U.“ megtámadta az 1891. évi inségben tanúsított árpamanipulációk miatt, azért elhatározta, hogy a „F. U.“-nak erős konkurenciát csinál majd egy új „korrekt“ heti lappal. Rosenfeld úrhoz szívesen csatlakoztak azok a felfüggesztett zsolnai yá-rosházi atyák, a kik megint azért nehezteltek a „Fel. U.“-ra, hogy ez a községi vagyonnal és regálepénzekkel való szépséges gazdálkodásukat leleplezte és erősen apostrofálta. Így alakult meg a Rosenfeld-konsorcium, a melynek Csáka Károly gimn. igazgató segítségével sikerült a miniszternél kieszközölnie, hogy az új hetilapocska élére dr. Mayer György gimn. tanár állott, mint szerkesztő.

E Rosenfeld-Konsorcium jónak látta hetilapjával az izraeliták újéve alkalmából meglepni a jámbor zsolnaiakat. Jónak látta a nevezett igazgató ur is ezen „újévi“ mutatványszámában fel-lepni ilyen című újévi beköszöntővel: „Szükség-e Zsolnán egy főgimnázium?“

Mint az igazgató ur jó ismerője, nagy kíváncsúsággal olvastam végig ezen nem várt „újévi beköszöntőjét.“ Mondhatom, hogy a direktor ur cikke nagyon meglepett. Ismerem a direktor ur papi multját, de azért még sem vártam volna tőle, hogy a kath. gimnáziumokról így fog nyilatkozni: „A gimnáziumok már manap nem hivatottak arra, hogy mint „de propaganda fide“ intézetek működjenek.“ Minden esetre különös felfogás ez egy kath. papigazgató részéről. Feltéve, hogy józan fejjel írta a papdirektor ur e szavakat, úgy azok bizonyára csak olesó licitálás akar-nak lenni és pedig erős licitálás inkább felfelé, mint lefelé. Különbén tisztában vagyok a direktor ur a „fides“ dolgában való nézeteiről. Nem is akarok azokkal a helyütt bővebben foglalkozni. Egy papigazgató önmagát jellemzi legjobban, mikor olyant ír, mint a zsolnai direktor a fentebbi licitáló nyilatkozatában. Ehhez nem kell kommentár! Ezt a zsolnai igazgató részéről nagyon is értjük!

Sokkal nehezebben érthető meg azonban az, a mit a zsolnai igazgató ur az ő bölcse- zete alá álló kis gimnáziumnak a „nemzeti

irányban“ való működéséről nyíltan mer állítani. Az igazgató ur nem rósteleli saját gimnáziumát és ebben való tíz éves működését pellengérré állítani, mikor ezt írja: „Tapasztaljuk . . . hogy a mi középiskolánk soha sem látja az ő céljainak megvalósulását. . . Sajnosan tapasztaljuk azt is, hogy e kis gimnaziumnál csak nagyon nehezen konszolidálódik a tanári kar, főleg az ily ekszponált helyeken“. Hát az bizonyos, hogy az ekszponált helyekre mindig csak a legjobb katonát szokás állítani, és a direktor mégis panaszkodik, hogy az ő vezetése alatt „csak nagyon nehezen konszolidálódik a tanári kar“ és „magát ki nem művelheti“. Hisz a katonának már „kiművelt“- nek kell lennie, mikor az őrhelyre ekszponálják. Avagy azért ekszponált hely a zsolnai gimnázium, mert a direktor ur érzi, hogy ekszponálva lesz, azaz magyarul, hogy kifelé áll a rudja? — Meg is érdemelne, hogy minél hamarabb ekszponal-tassék, mert mindig igaz marad, hogy a capite . . .

Avagy nem roppant szegénységi bizonyítványt állít-e ki az igazgató ur a zsolnai gimnáziumnak, mikor azt írja a Rosenfeld-konsorcium lapjában, hogy a zsolnai tanári kar „a nemzeti irányban nem fejtheti ki azon erőt, a melyet hivatásánál fogva képvisel!“ Hát micsoda vitéz a direktor ur, miután nem csak a „fides“ terén, de a „nemzeti irány“ mezején sem fejtheti ki izmos erejét? Ugyan mit is csinál tulajdonképen Zsolnán a direktor ur, mikor sem a „fides“ propagálására“ nem érzi magát hivatottnak a gimnáziumban, sem pedig „a nemzeti irányt“ kellő- leg nem szolgálhatja?

Et nunc ad fortissimum. A direktor azt írja a zsolnai gimnáziumról, hogy növendékei „gyakran hivatás nélkül papi, tanítói pályára lépnek, az izraelita vallásuk pedig a kereskedelmi iskolákat keresik fel s így tehetségesebb tanulóit nem bírja a haza javára gyümölcsözhető magasabb keletkésítőhöz juttatni“. Hát a pap, a tanító, a kereskedő nem gyümölcsöző a hazára nézve? Ezt most halljuk először a zsolnai peda- gógus szájából. Avagy saját tapasztalatából önmagáról mondja mint pap, hogy a papnak nincs a haza javára gyümölcsözhető magasabb kvalifika- ciója? Akkor nincs kifogásunk ellene. De ne állítson ilyeneket más paptársairól, ha azt akarja, hogy komoly és józanéletű férfiak tartssuk.

Az igazgató saját szavaiból látjuk tehát, hogy nagyobb szegénységi bizonyítványt még senki sem állított ki úgy a zsolnai gimnáziumról, valamint önmagáról, mint a direktor ur maga: ő panaszkodik a zsolnai gimnázium „sír- asóira“ és én úgy látom, hogy a zsolnai Rosen-

feld szülte zúglap csakány, a melylyel Csáka igazgató ur a zsolnai gimnáziumot erősen fejbe köllöntja és elhantolja. — Nem esoda, hogy az ilyen ügyes sirásótól tömegesen szöknek a ta- nárok és nem tudnak konszolidálódni.

Végül csak azt tanácsolom a direktor ur- nak, hogy ha már a „felfüggesztett erkölcsi (?) ala- pon álló lapot támogatni kész, okosabban licitál- jon felfelé, és ne arálja ki a lehetetlenségét, hogy még a nemzeti irányban sem fejtheti ki erejét.

E

Vármegyei szabályrendelet

a szarvasmarha, sertés és juhtenyésztésről.

(Vége.)

13. §. Ha az apaállattartásra kötelezett község a beszerzésre szükségelt fedezettel nem bírna, a beszerzési költségekről a község tartozik gondoskodni. Azon birtokosok, a kik saját gaz- daságukban saját tenyésztésükben apaállatokat tartanak, a közös apaállatok beszerzési és tartási költségeihez való járulás alól fel vannak mentve. A községeknek minden esetben jogában van az anyaállatok birtokosaitól tenyészidőjüket szedni, ezen díjak azonban csakis tenyésztelekre for- dítható.

14. §. Az apaállatok a legeltetési idő alatt a 11. §. korlátaiban belül csordával legelhetnek, máskülönbben rendszeren istállón tartatnak és azok gondozásáért és megfelelő takarmányozásáért, úgyszintén az előző szakaszokban rendelt és a községet illető teendők elmulasztásáért a községi előljáróság anyagilag is felelős, önként értetvén, hogy a községi előljáróság ezen szabályrendeletből kifolyó teendők teljesítése tekintetében fegyelmi felelőség alatt áll. A községi előljáróság saját felelősége alatt jogosítva van a köztenyésztésre használt és a község vagy város tulajdonát képező apaállatokat tartás, ellátás és gondozás végett a község illetve város könnyen hozzáférhető pont- jáin megbízható lakosánál elhelyezni.

15. §. Az apaállatok vizsgálatára vonatkozó eljárást a járási városi mezőgazdasági bizottság indítja meg. Minden községi előljáróság tartozik minden év január hó 15-ig a járási főszolgabíró- nak bejelenteni a községben lévő és tenyésziga- zolvánnyal ellátandó apaállatok számát, valamint esetleg azt is, hogy a községbeli anyaállatokra, kinek tulajdonát képező és hány darab apaállat fog használni, egyttal az anyalétszámról szóló kimutatást a járási főszolgabíróhoz beterjeszteni.

a zászlókat meghajtották előtte, s a menet lefelé indult az alsóváros felé!

A megyeházán.

Amíg a megyeházához értek, mindannyian abban állapodtak meg, hogy a főispánnal tiszte- legnek, mint aki az utolsó időkben kiváló párt- fogásába vette a zsidókat.

A főispánnal éppen Roszival esztergomi ka- nonok volt, de a főispán annak dacára fogadta a díszküldöttséget s imígyen szólott hozzájuk: „Önök a kormányt mindig támogatták, s reméllem, hogy a magas kormány önökre a jövőben is számíthat. Biztosíthatom, hogy a miniszterium s én is ezért hálásak leszünk, feltéve, hogy önök továbbra is azon magatartást tanúsítják, mint eddig.“

Roszival kanonok ur is kegyes szavakat in- tezett a küldöttség tagjaihoz, mire Árpási kijelentette: „Mi nagyságodat mindannyian tiszteljük, s nagyra becsüljük, s biztosíthatom nagyságodat, hogy ha tőlem függne, még ma volna püspök.“

A küldöttség meleg kézzorítások után bol- dogan távozott. A megyeház kapuja alatt éppen Kiss Mihály törvényszéki irodaigazgatóval talál- koztak. Megéljenezték, mire a kint várakozó tö- meg is eljenezni kezdett, s bejövén, vállaira akarta emelni az ünnepeltet, de ez kézzel-lábbal tilta-

kozott a megiszteltetés ellen. — „Nem szeretem — mondá — a légutazást. Én nem vagyok An- drée, én csak a saját sarkamon szeretek al- lani.“

S mire szilárd alapot érzett lába alatt, így folytató: „Nagyon örülök, hogy olyan hamar tér- tek vissza. Tessék elhinni, hogy majd elájultam, mikor híret vettem, hogy elmentek. Mi lesz a törvényszékből, ki fog perelni, s ki fog sürgetni, ha nem lesz zsidó ügyvéd? Akkor reánk szükség sem lesz, s nyugdíjba küldenek. Már magam akar- tam sánta lábammal önök után indulni, de jó, hogy Ronchetti Joskó barátom megelőzött. Csak azt sajnálom, hogy a Mártonvölgybe nem tetszett jönni Kánaánt keresni, ott szívesen megvendé- geltem volna szőlővel, s addig, amíg a megyei küldöttség jött volna, legalább kalábrászottunk volna.“

E közben megpillantotta az éppen oda jövő Csernyánszky Lajos árvásszéki ülnököt, s feléje fordulva, így szózkodott tovább: „Éppen itt jön Csernyánszky Lajos barátom. Az is mártonvölgyi birtokos, s híres vendégszeretetéről, az is az ösz- szes szőlőjét ingyen adta volna oda.“

„Mit beszélsz kérlek? — vágott közbe Cser- nyánszky. — Kinek adtam volna ingyen szőlőt? Azt sem tudom, miről van szó.“

„Ugyan ne mentesd magad Lajos, tudom, hogy ezeknek az uraknak összes szőlődet is oda- adtad volna. Sőt dr. Kálai is, habár már kitért a zsidó vallásról, szívesen engedte volna át az összes dinnyéjét, a mi neki még azon időből meg- maradt, mikor nyolc év előtt mint fogyasztási szövetekezeti igazgató két vaggonnal hozott.“

A beszédet Radó ügyvéd szakította felbe, a ki mosolyogva közeledett a szónok felé. „Talán sürgetni tetszik valamit?“ — kérde ez, mire dr. Radó azt válaszolta: „Nem, azt Grünfeld kolle- gámnak hagyom. Csak azt akartam megkérdezni, nem terem-e manna a Mártonvölgyben?“

„Manna? Az nem — felelé a kértett — de vad csipkebokor igen, sőt van elég tilosba járó bárány is, azokat is elfogtuk volna, levág- tuk volna áldozatnak, s kóser gulyást főztünk volna. De ezer szónak is egy a vége. Én csak azt mondom, hogy örülök, hogy itt vannak, s azért egyszerre ezerszer is kiáltom, hogy: Él- jen!“

Harsogó éljenzés hasította erre a levegőt, s a menet elindult a megyeházáról.

De hová menjenek? Ez volt a bökkenő. Hol keressék a cikkeket írókat?

Hát hol máshol, szólott azt egyik, mint az írói körben.

Ugyanezen teendőket a rendezett tanácsú városokban a rendőrkapitány teljesíti. Az apaállatok minden év február hó végéig okvetlenül megvizsgálendók. A vizsgálatok hatánapjait a járási illetve városi mezőgazdasági bizottságok állapítják meg. A vizsgálatokról a járási illetve városi mezőgazdasági bizottság értesíti és egyúttal utasítja a községeket, hogy a községbeli anyalétszám pontos kimutatása a vizsgáló bizottságnak a helyszínen az eljárás megkezdése előtt bemutattassanak és a községbeli apaállattulajdonosok a bizottság odaérkezésétől kezdve a vizsgáló bizottságnak a községbeli apaállatok vizsgálatánál tartoznak mindazon községi előjárók, községi illetve körjegyzők minden alkalommal jelen lenni, kiknek községeiből a vizsgálathoz apaállatok elővezetettek.

16. §. Minden hágtatási engedélyt nyert apaállat tulajdonosának az apaállat tüzetes leírását tartalmazó 2 darab tenyészizgazolvány (egy eredeti és egy másolat) adatik ki, melyek közül az eredeti azon helyiség bejártánál függesztendő ki, a hol az illető apaállat elhelyezve van.

17. §. A hágtatási engedéllyel ellátott apaállatok tulajdonosainak névjegyzéke az apaállatok tüzetes leírásának feltüntetése mellett a vizsgálat utáni napon a község házában kifüggesztendő. Ugy ezen jegyzékeknek, mint a 4. §-ban érintett hágtatási engedélyeknek a vizsgálatot teljesített bizottsági tagok aláírásával és a főszolgabíró vagy város pecsétjével kell ellátva lenniük.

18. §. A községi előjáróság jogosítva van a község által megszerzett apaállatok után fedeztetési díjakat megállapítani. A fedeztetési díjakból befolyt jövedelem csak az apaállatok tartási és beszerzési költségeinek fedezésére fordítható. A beszerzési és tartási költségek a községi költségvetésben, de a többi kiadásoktól elkülönítve irányozandók elő, s a községi számadásokban számolandók el. Minden községben megállapítandó az apaállatok takarmányozási módja, az apaállatoknak naponként nyújtandó takarmány mennyiség; valamint az is, hogy az apaállatok tartása, kellő gondozása és jó erőben tartásáért ki felelős. A magánosok által köztenyésztésre bocsátott apaállatok hágtatási díja, egyezségeleg állapítandó meg. A községek vagy magánosok által eredendő hágtatási díjak hatóságai ellenőrzés tekintetéből a községi előjáróságok által minden év március hó 15-ig az illetékes járási főszolgabírónak bejelentendők.

19. §. Jelen szabályrendelet intézkedései minden városban és községben, minden évben január két utolsó vasárnapján a nép nyelvén

szokásos módon közhírre teendők illetve megmagyarázandók.

20. §. A 15. és 16. §-aban foglalt intézkedések keresztülviteleért a rendőrkapitány illetve a községi bíró felelős.

21. §. Kihágást követ el és az 1894. évi XII. t.-c. 94. §. g) pontja értelmében 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

1) az, aki tenyészizgazolvánnyal el nem látott apaállatot másnak tenyésztési célokra átenged, vagy aki ily állatot másnemű állatokkal együtt a közös legelőre hajt, kihágást követ el továbbá és 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

2) azon anyaállattulajdonos, aki másnak tenyészizgazolvánnyal el nem látott apaállatját tenyésztésre használja.

3) azon apaállattulajdonos, aki köztenyésztési célra használni szánt apaállatját vizsgálat végett a kitűzött határidőben elfogadható ok nélkül elő nem vezeti.

22. §. Jelen szabályrendeletben a községi előjáróságokra rótt kötelesegeknek elmulasztás esetén a vétkes előjárósági tag ellen az 1886. évi XXII. t.-c. VIII. fejezet határozmányai szerinti feyelmi eljárásnak, kisebb fokú hanyagság esetén pedig rendbűntetésnek van helye.

23. §. Az ezen szabályrendelet szerint kihágásnak minősített események eseteiben az 1894. évi XII. t.-c. általános határozatai nyerne megfelelő alkalmazást, az eljárás tekintetében pedig az 1894. évi október hó 17-én 48.000. szám alatt kelt földmívelésügyi miniszteri rendelettel kiadott általános eljárási utasítás rendelkezései irányadók.

24. §. A jelen szabályrendelet 4. §-a értelmében fizetendő igazolványi díjak a vármegye állattenyésztési alapja javára fordítandók.

Ujdonságok.

Személyi hírek. Martiny Kálmán bpesti műtőorvos, a II. sebészeti klinika volt tanársegéde, a trencsényi várm. kórház igazgató-főorvosává nevezetett ki. Az új kórházi igazgató már át is vette az intézet vezetését. — Dr. Weisz Jakab eszethei körorvos és Pálik István nedozseri anyakönyvvezető, állásaikról lemondtak. — Nozdoviczky Alajos szottinai anyakönyvi kerületbe anyakönyvvezetővé kinevezetett. — Lelkes Gyula pattai helyettes körjegyző állásától felmentetett és helyébe Markovich József járási irnok helyettesített. — Holicsei járási közgyám-nak f. hó 2-án Sándor István holicsei lakos választott meg.

nemes vaddal. Ott a szarvast, őzet télen át etették. Az etető szállás mellett a volt földesur, X. gróf, egy szép példány kitömött szarvasbikát állított fel. — Egyszer a bankár fiával és ne-jével *szarvasra* ment vadászni. — Már jó ideje jártak, de szarvast nem láttak. Egyszerre az etető szállás közelébe érve, a nő, aki eleven szarvast világ életében még soha nem látott, megpillantotta a kitömött szarvast. Rácélozni és löni, egy pillanat műve. — Ez a szarvas le nem bukott, s azért az apa és a fiu is ráduplázott, s azután óvatosan feléje közeledve látták, hogy kitömött szarvast löttek meg. Hát lássák önök is mindenfelé szarvast keresnek, s úgy mint itt minálunk, bakot lönek. — Menjenek a nyomdába, ott megtalálják a kéziratot, s azonnal megtudják, ki a szerző. A szabadelvű körben is ezt praktizálták, mikor egyszer nagyon kíváncsiak voltak egy cikk kéziratára. Hanem majdnem pórul jártak, és még sem tudtak meg semmit. Vigyázzanak, legyenek okosabbak, mert azok túl járnak a maguk eszén. — „Ez már okos beszéd, hangzott mindenfelől. Gyerünk a nyomdába.“

Huszár Istvánnál.

Huszár István a kereskedés ajtajában állva nézte a felvonulást. — Egyszerre eljén-riadalom-

Egyházi hírek. Dr. Pulman János, esztergomi plébános, a moesonoki kerület esperesévé, *Ludvig Gyula*, moesonoki adminisztrátornak, *Pálffy Pál*, vágbesztercei plébános, ugyanazon kerület tisz. alesperesévé, *Steffel Ede*, szucsányi plébános pedig a vesztenc-rudnói kerület helyettes esperesévé nevezettek ki. — *Bachraty Valér*, Szt.-Ferencendi áldozár, rendfőnöke által Nyitrára küldetett, s a felső városi plébánián segédlelkésznek alkalmaztatott. — Az *esztergomi főegyházme-gyéből*: *Lulicsék Izidor* bessei esp. plébános Verébelyre, *Szakács Viktor* Ujbarsra, *Kemenczi Mihály* Héreghre plébánosoknak nevezettek ki. *Pongrácz Adolf* gr. vágújhelyi prépost a *eszethei* kerület, *Lulicsék Izidor* pedig a *verébelyi* kerület esperesévé nevezettek ki. — Dr. *Kovács Kálmán* ujbarsi adminisztrator Budapest-Terézvárosba küldetett segédlelkésznek, *Juracsék* Alajos budapest-terézvárosi káplán pedig Vágszentkeresztre adminisztrátornak.

A nyitrai Zenekedvelők Egyesü-letébe a nyitrai székeskáptalan 100 frttal belépett, s az összeget az egyet pénztárába befizette.

A nyitramegyei vegyes kongrua-bizottság, mely a kongrua összeírás felülvizsgálata a vármegye alispánjának elnökele alatt kiküldetett, jövő nov. hó 2-ától nov. 18-áig tartja üléseit. Ez ülésekben Nyitramegyének csupán a nyitrai és a besztercebányai egyházmegyékhez tartozó plébániák kerülnek sorra, minthogy az esztergomi egyházmegyéből az összeírás ivek még mindig nem érkeztek be az alispánhoz. E bizottság világi tagjai a várm. tiszti főügyész, polgármester, a főszolgabírók, kir. pénzügyigazgató; egyházi tagjai pedig az illető egyházmegyéknek a küldöttjei, névszerint Durdik Alajos, dr. Bobok József és Nécsey Endre Nyitráról, Juriss Mihály, Tamaskovich József prépost és Hancsok Ignác, handlovai esp. plébános.

Az orsz. izr. tanítóegyesület nyitramegyei köre folyó évi október hó 14-én délelőtt 10 órakor Nyitrán, az izr. népiskolában tartja ez évi rendes közgyűlést.

A király nevenapja régen volt oly ünnepélyesen megtartva, mint épp e hó 4-én. A város oly fényesen fel volt lobogóva, mint a leghevesebb választások idején, midőn „alkotmányos költségeken“ szerzik be a zászlókat. A püspök-várban maga a főpásztor tartotta az ünnepélyes isteni tiszteletet, melyen a megyei és honvédtisztikar, a törvényszék, pénzügyigazgatóság a városi hivatalnokok voltak jelen. A gimnáziumi ifjúság ez alkalommal először maradt el a vári isteni tiszteletéről. — Este fényes kivilágítás kö-

mal áll meg a menet előtt, s a küldöttség a bolt felé tart.

„Talán *magyar* diszművekkel szolgálhatok?“ — kérde Huszár.

„Oh nem — felelé Árpási — hanem megkérdezni jöttünk, ki írta a Ny. Szemlébe a pálesztinai kirándulást? — meg akarnók köszönni.“

„Azt én kérem nem tudom, de ha tudnám sem mondhatnám meg, mert az szerkesztőségi titok. Én különben sejtem, ki az a zsvány. De tudják mit, ha az író iránt hálásak akarnak lenni, vegyenek neki *aranytollat*, én a szerkesztő utján kezébe juttatom.“

Hosszas tanácskozás követte ezen szavakat. — de végre megegyeztek abban, hogy a szomszédból Felsenburgtól aranytollat, Freiszbergertől pedig a szedők számára konyakot és alast hozatnak.

Ugy is tettek, a tollat átadták Huszárnak, s a konyakot és alast a szedőknek.

Az aranytollnak átadása végett semmiféle küldöttség még nem járt nálam; de úgy hallom, hogy a szedők vig poharazás közben azt mondták: vajha írna az ismeretlen szerző olyan tárcákat is, melyekből egy-két üveg konyak valóban esőppenne feléjük.

vetkezett, s a városháza előtt, a helybeli derék zeneegylet változatos műsort adott elő, melyet ünneplő közönségünk nagy élvezettel hallgatott végig. A kivilágított épületekből a Kath. Kőr az ő transzparentheivel tűnt fel különösen. A megyeháza egyszerű ugyan, de egész homlokzatára kiterjedő világítása impozáns látványt nyújtott. — Szakolca sz. kir. város Ó Felsége nevenapján, okt. hó 4-én, lelkesedésének és a legfelsőbb kézirat felett érzett hódolatteljes hálójának adott kifejezést. A város zászlódszót öltött, 6 órákor a ferencrendieknel, 9-kor pedig a főtemplomban volt az ünneplés háláadó isteni isztele. Ez utóbbin a városi előljáróság, a hivatalok, a tanintézetek és a helybeli szerzetes-rendek testületileg vettek részt. Este 7 órától 8-ig a város ki volt világítva.

A király névünnepe a felsőbb leányiskolában. Felsőbb leányiskolánk okt. 4-én a Felsőg névenapján szép ünneppel rótta le hazafiúi adóját. 1/2 órákor Skoluda Lajos hit-tanár énekes misét mondott, az intézet énekara pedig régi magyar egyházi énekeket énekelt, melyeknél szebbet ma sem teremt az egyházi lyra. „Áldd meg országunkat, mi magyar hazánkat“ fohászként járta be a templomot, amint azt a chórus oly szépen énekelte. Azután az ifjuság a tanári karral az intézet nagy termébe vonult, hol fölváltva énekeltek és szavaltak. A bevezető hazafias dal után Zongor József igazgató beszélt az ifjusághoz a magyar ember ősi erényéről, a királyhoz való ragaszkodásról, beszöve s magyarázattal kísérve a Felsőg legújabb nagyszerű tettét, a mult nagy alakjait ábrázoló 10 szobornak fölláttatását a fővárosban. Szavaltak Buzna Arabella G., Pozsgay Margit 5. és Allarám Vilma 4. oszt. növendékek királyról és hazáról. A tisztelt tanárnők, meg kell nekik adni, nemcsak a leányok nevelésében, de az ilyen ünnepek rendezésében is mesterek; van ezekben mindig valami előkelő vonás, a mi másutt nem tapasztalható. Énekek meg igazán minden dicséretre méltó. Az ifjuságnak egész nap szünete volt.

Adomány Vörösmarty szobrára. A nyitrai nagyobb papnövelde egyházirodalmi iskolája e célra 5 frtot adományozott. Hozzávéve lapunk előző számában kimutatott 10 frt 50 krajcárt, újabb gyűjtésünk lesz: 15 frt 50 kr.

Hódolás. A nyitrai kath. Legényegylet e hó 3-án ünnepelte magas védnökeinek, Bende Imre püspök úr ő méltósága 50 éves áldozásának jubileumát. Már az egyleti helyiség külseje is ünnepi díszítet bejáraton át a kisebb lobogókkal és koszorúkkal ékített terembe jutott a látogató. A püspök úr ő méltósága pont 6 órákor hintóban érkezett Jeszenszky Alajos oldalkanonok kíséretében, a Legényegylet udvarában harsány éljenzés fogadta a magas érkezőt. Hevera János egyt. elnök beszéddel üdvözölte a védnököt. Ezután a püspök úr a számára fentartott szolyszéken helyet foglalván a körülötte levőkkel élénk társalgást folytatott, míg az előadás megkezdődött. Ez pedig egyhamar nem történt meg, mert a közönség a nyitrai régi jó szokás szerint soha sem pontos bármily előadáson, de 20 perccel később a közönség zsúfoltság megtöltötte a termet. Ekkor kezdődött az előadás. Az egyleti dalárda Üdvözlő dalt énekelt Belák Kamill tanító vezetése alatt, melyre Kolenaty Ödön egyt. r. tag Halassy Béla alkalmi költeményét nagy sikerrel elszavalta; Turzó Ferenc „Hódolás“ című költői dialogusát Kramár Vilmos és Bóna Karoly egyt. r. tagok szintén megfelelően adták elő, minek végeztével „Szent az erzet“ című dalt az egyleti dalárda sok érzettel előadta. Erre következett „Polgárerény“ című három felvonásos kép az iparosok életéből. A szereplők mindannyian kitétek magukért. Kiválóképen jól alakította Jámbor bácsi szálló atya szerepét Jancsovics Károly; Czápay István, Szöglety Imre és Rajtár Lőrinc mint vándorlegények, továbbá Faxenburgi Jean Jaques Fipsz kóborló szabó legényt Hradecky János kitűnően ábrázolta és a nézőket folytonos derűlttségben tartotta. Mig Urfi Petyi gazdag naplopó szintén jól beletalálta magát szerepébe. A darab végén a „Hódolás“ apotheozis lett bemutatva. A háttér közepén a jubilans főpap nagy arcképe egy virágerdő által körülveve, míg a

különböző iparosok kiki jelvényeivel a színpad két oldalán félkörbe elhelyezve voltak. Az előadásnak 1/9 órákor vége lett, s a püspök úr a legények és vendégek hatalmas éljenzése közt, teljes megelégedést többszörösen ismételve távozott a helyiségből. Ekkor a színpad és a nezőtér csakhamar átváltozott orchestrummá és táncteremmé, mire a fiatalság neki gyürkőzött a táncnak, mely a virradásig tartott. — A fáradhatlan egyleti elnök ur most is, mint anyiszor máskor hálára kötelezte a közönséget és az egyleti fiatalságot az ünneplő körül kifejtett fáradozásával.

Esik a hó! Eddig a szójárás szerint csak „Szt. Márton lovag (nov. 11.) jelent meg a fehér lovon“, s az is ritkán; de többször némi hóesés megvult a mondott napra, s akkor aztán fehér lovon jelent meg Szt. Márton. Az idén oly hirtelen esett a temperatura, hogy a szokásosnál több mint egy hónappal, vagyis okt. 8-án sűrű havazás, köszöntött be. Sz. Brigitta fehér fátyolban! Ez meglepte a közönségünket, jóllehet a hét elején „térdigérő“ hóesést jelentettek a szomszéd Barsból. Ugy hittük azonban, hogy ez csupán a barsiaknak nagyzása a szomszédokkal szemben: mire okt. 8-án itt is oly hóvihár keletkezett akárcsak januáriusban, s az öreg Zobor olyan vadonatúj hermelin palástot öltött magára, hogy akár panorámában is mutogathatjuk. — Szakolcán. A zord telapó a vénasszonyok nyarával hozsorkánytáncot járt, f. hó 4-én derűs meleg őszi napok után egy fordulóval alászállott a hőmérséklet, 5—6-ika közti éjjel pedig oly mérgesen rázta meg őszzakallát, hogy reggel az egész vidék jelentékeny hőréteggel volt borítva; a havazás délig tartott, a hó csak estefelé kezdett olvadni. — Zsámbokréten is a melegebb időjárás hirtelen oly hűvösré változott, hogy a szobákat már fűteni kell. A tegnapi (okt. 6.) egész nap folyamán esett az eső, délelőtt erősen havazott is. A hegyeken tekintélyes mennyiségű hó látható.

Városi közgyűlés. Nyitra város képviselő-testülete okt. 6-án rendes havi gyűlést tartotta, melyből kiemeljük a következőket: A főkapitányi jelentés tudomás vétele után jóváhagyott a vármű javítására vonatkozó s a vállalkozókkal kötött szerződés. Az üreghi ut javítására vonatkozó tanácsi javaslat kiadatott az építészeti szakosztálynak véleményadás végeit. A polgármesternek Kutvaszer István képviselő-testületi tag javaslatára 500 frtnyi betegségi pótlékot szavaztak meg és pedig egyhangulag. Továbbá a gáztársulat fogatáinak, valamint Krécsy József, kir. aljárásbírónak vámmmentességét szavaztak meg.

A. F. M. K. E. könyve. A felvidéki közművelődési egyesület évkönyvét vették az 1896/7. évről. Az egyesület évkönyvében sok selejtes anyag mellett (ilyenek a különböző levelek, melyek el is maradhattak volna) egy pár figyelemre méltó közlemény is van, ilyen a Rakosi Jenő humoros Prolog-ja és Craus István beszédje, melyet az egyesület fáradhatlan volt titkáranak, dr. Kostenszky Géza siremlékének leleplezése alkalmával mondott, mely oly kerek kidomborítása egy lázasan munkálkodott fiatal ember tevékenységének, hogy érdemes akár többször is elolvasni. A közművelődési egyesület működésének sulypontját — igen helyesen — az óvodákra fekteti, s ennek megfelelőleg évi jövedelmének több mint felét, mintegy 20000 frtot, óvodák fentartására, részben segélyezésére fordítja. Így 32 óvodát tart fen, melyeket átlag 400—700 frtnyi segélyben részesít. A tanítók jutalmazására fordított összeg már jelentékenyen kisebb tétellel szerepel az előbbihez képest (1250 frt), de az 1898. évi előirányzatban már több mint megkétszerezve látjuk e segélyt. Magas tétellel szerepel a könyvtárnak alakítására szánt összeg (2500 frt) eltekintve attól, hogy ima-olvasó és iskolakönyvek beszerzésére 1000 frtot szán. Valjón bevállik-e, azt majd a gyakorlat fogja megmutatni. — Az egyesület a mult évben 40175 frtnyi bevételt tüntet fel, mintegy 30000 frt tényleges kiadással szemben.

Nyitra vármegye közkórházáról megjelent az 1896. évi kimutatás dr. Biringer Ferenc igazgató főorvos tollából. A kórházban ápolottak az elmúlt évben összesen 1320 beteg (843 férfi, 477 nő.) Legtöbb beteget volt május havában (258) és legkevesebbet decemberben, vagyis 209. A legtöbb ápolási nappal, mint természetesen, az elmebántalmak szerepelnek. A 106 örültre ugyanis több mint 12 ezer ápolási nap esik, vagyis az összes ápolási napoknak (44904) több mint negyedrésze. A betegségek közt számra nézve azonban a lélekezési szervek bántalmái állanak első helyen (182 beteg) ezek közt ismét a tuber-

kulózis esetek összesen 66 beteggel. De a legtöbb beteg, legtöbb ápolási nappal a nemi szervek betegségeire esik, vagyis összesen 94 férfi, 76 nő, 6040 ápolási nappal, ami eléggé jellemzi korunk elvhalászását. — Meghalt a kórházban összesen 145 beteg, vagyis 40-nel kevesebb, mint tavaly. — Amennyire emlékszünk, a halálozási százalék évenként úgy van feltüntetve, hogy mindig kedvezőbb az előző évinél. Csak most sajnáljuk igazán, hogy már elfelejtettük a számtani haladványok kiszámítását, mert így előre meglehetősen mondani, hogy mikor fog már bekövetkezni azon év, mikor a nyitrai kórházban — egyetlen egy beteg sem fog meghalni. — A kórház fentartása 35,492 frtba kerül, melyben a főbb tételek így szerepelnek: Tisztii fizetés 3800 frt, ápoló és szolgazemélyzet 4059 frt, élelmezés 9142 frt, természetmennyek és anyagok 5358 frt, fentartás (kölesön törlesztés) 5447 frt. A kórház a Sz. Vince leányainak gondozása alatt áll, kik igazán megfelelnek a bejelők helyezett bizalomnak.

Bezárt iskola. Ghymes községben oly rohamosan lépett fel a hőkhurut, hogy egyszerre 27 gyermek betegedett meg benne, minek folytán az iskola bezáratása vált szükségessé.

Néppárti gyűlés. Lapunknak zárta után, a mult vasárnap, vettük a következő meghívót:

„A keresztény eszméknek, a melyeknek a magyar nemzet mindenkor lovagias tisztelője és védelmezője volt, terjesztésére Galgócon, 1897. október 10-én, vasárnap d. u. 1 órákor, a templom mellett való téren néppárti gyűlés lesz, melynek tárgysorozata a következő: 1. Elnöki megnyitó, tartja Zichy Aladár gróf. 2. Az új rendről, tartja Sándorfi Nándor ur. 3. A néppárt s a közgazdaság, tartja Bezéthy István ur. 4. A néppárt elvei, tartja dr. Zelenyák János ur. 5. Elnöki zárszó. Galgócon, 1897. okt. 1-én. A rendezőség.“

Pártunk az egyedüli, mely a választási küzdelem lecsillapodtával is életjelt ad magáról. Csak azt sajnáljuk, hogy a galgóczi gyűlés kissé elkesvé tartatik meg, a mennyiben szabad ég alatt lévén össze hívta, a hirtelen bekövetkezett rossz időjárás csaknem teljesen elronthatja, vagy legalább is nagyon befolyásolhatja a gyűlés látogatottságát. Mi Nyitra megyében impozáns népgyűlésekhez vagyunk hozzászokva, s megyei kormány-pártunk is csak nagyszabású demonstrációkat látott a néppárt részéről. Azért, ha mostan valamely elemi csapás, vagy a rendezőség némi mulasztása következtében némi visszaesés volna tapasztalható, azonnal meghívniák a néppárt fellett a halálharangot.

Elnapolt vásár. A kereskedelmi miniszter megengedte, hogy Vittenc községben a f. é. október hó 16-ára eső országos vásár, ez évben kivételesen f. évi október hó 20-án tartassék.

Eladott gyógyszerár. Csippék János gyógyszerész, nagytapolesányi gyógyszerárát Mallasz Antalnak eladta.

A kétségbeesett vevő. Nemrégiben mulatságos eset adta elő magát a bíróság egyik tárgyaló termében. Egy üzbégbi gazda tehenet vett a vásárbán egy másik szomszéd falubeli gazdától. A vételárat megalkudták, a vevő foglalt adott, s megígérte, hogy harmadnapra majd elhozza a pénzt. Az áldomás után a vevő a tehenet, s az eladó a foglalóval szépen haza ment. Hazajövet a vevő felesége megvizsgálta a tehenet, és szörnyű felfedezést tett rajta. A szegény gazda egész éjjel nem aludt, s hajnal felé lopva a szomszéd faluba vitte a tehenet, s azt az eladó sóvényéhez kötötte, azután pedig észrevétlenül elsietett. Az eladó nagyot bánt, hogy tehenét ilyen titokzatosan hozták haza, s azért elment a vevőhöz, hogy vegye vissza tehenét, s fizesse meg a vételárat. Ez hallani sem akart róla. Perre került tehát a dolog. A tanúk vallották, hogy az alku a maga rendje és módja szerint megtörtént, s hogy a tehen jó, s a vételárat megéri. A bíró elmarasztalta a vevőt a tehen átvételére, s a vételár megfizetésére, mire ez siránkozva fordult a bírósághoz: Ne kívánja azt tőlem, nagyszabásos ur, a tehenet át nem vehetem, mert a tőgyén csak három esőse van, s a falu népe, ha ezt megtudná, még unokáimat is csufolná, hogy három csecű tehenet hoztam a vásárból.

Az ellenőrzési szemle Érsekújvárott ez évben a közös hadsereg részéről f. hó 21-én reggel 8 órakor, a honvédség részéről pedig f. hó 11-én d. e. 9 órakor a vásártéri cédulaházban fog megtartatni. A szemlék vezetésével Kvetan László városi tisztviselő van megbízva. Az utószemle a közösök részéről f. hó 17-én Komáromban, a honvédség részéről pedig nov. 12-én Pozsonyban d. e. 9 órakor fog megtartatni. — Barsvármegye velünk szomszédos területen a közös hadsereg részéről az ellenőrzési szemle következő sorrendben fog megtartatni: Ar-Maróthon október 4-én és 5-én, Verebelyen 7-én és 8-án, Ohajon 10-én és 11-én.

Komjáth községben f. é. november hó 1-étől egy csendőrszolgálatot a belügyminisztérium elrendelte.

Állategészségügyi állapot Nyitrávármegyében a f. hó 3-án megjelent hivatalos kimutatás szerint: lepfene: Nagy-Kér 2 u., összesen 1 község 2 udv. Veszettség: Tótmegyer 1 u., Verbó 1 u., összesen 2 község 2 udv. Takonykór és bőrféreg: Drahóc 1 u., Miava 1 u., Pöstyén 1 u., Sasvár 1 u., összesen 4 község 4 udv. Ragadó száj- és körömfájás: Bankeszi 3 u., összesen 1 község 3 udv. Sertésorbanc: Chrábor 21 udv., Dívek-Szomorfalu 1 u., Holics 2 u., Nagy-Jác 20 u., Onor 12 u., Prasitz 11 u., Privigyé 1 u., Sárffő 9 u., Vágújhely 1 u., Verbó 1 u., összesen 11 község 79 udvar. Sertésorbanc: Bábinal, Drahóc, Egyház-Nagyszegh, Elecske, Érsekújvár, Holics, Kajsza, Királyi, Kis-Cétény, Kis-Mánya, Komjáth, Koros, Könyök, Krtóc, Lakács, Nagy-Bossány, Nagy-Bélic, Nagy-Bölgyén, Nagytapolcsány, Nemesic, Nyitra, Pöstyén, Radosna, Sissó, Sopronya, Szakolca, Szentje, Tavarnok, Tornóc, Vágkirályfa, Vittenc, Zavada, összesen 32 község.

A kukorica rengetegében. Takács Julea farkasdi illetőségű 14 éves hajadon f. hó 2-án a kereszturi kukoricaföldeken elvevett és azóta haza nem került; köröztetik. A szegény leány nyilván a végtelenre terjedő kórtelepen eltevesztette az irányt, s celtalan bolyongásában kimerült s valahol összeroskadt. Hivatalos körözés itt nem használ, hanem kerestetni kellett volna a földeken.

Uj postahivatal. Az 1896. évi október 20-án ideiglenesen bezűntetett Csari-i (Nyitram.) posta és postatakarépenztári közvetítő hivatal f. évi október 10-vel az előbbi működési körrel ismét megnyitattik. Kézbesítési körébe a székelyen kívül még Lajos udvar-vadászlak osztatik be. Összeköttetését a sasvár—csari gyalogkúldőncé járát utján nyeri.

Trencsénvármegye közig. bizottsága f. hó 11-én tartja rendes havi ülését.

Kórházaink betegforgalma szeptember havában. Nyitrai kórházban augusztus hóról maradt 125. Ujonnán felvétel 89. Összesen 214. Elbocsátott 90. Meghalt 14. Ápolás alatt maradt 110. Nagytapolcsányi kórházban augusztus hóról maradt 54. Ujonnán felvétel 66. Összesen 120. Elbocsátott 68. Meghalt 5. Ápolás alatt maradt 47. Érsekújvári kórházban augusztus hóról maradt 21. Ujonnán felvétel 62. Összesen 83. Elbocsátott 65. Meghalt 1. Ápolás alatt maradt 17. Privigyéi járványkórházban augusztus hóról maradt 10. Ujonnán felvétel 9. Összesen 19. Elbocsátott 13. Meghalt —. Ápolás alatt maradt 6.

Tüntetés Szalavszky mellett. Oly ritkává lett a tapintat, hogy azt bizony Trencsénben is hiába keresnők. És bármit képzeljen is önmagáról Trencsén sz. kir. város polgármestere, azt az egyet nem tagadhatja, hogy Szalavszky kegyeért mindenre kész. Pedig a tulságos szolgálatkészség néha amily neveléses, ép oly beszédes is lehet. Mi szüksége volt Ucsnay Ernőnek feltölteni magát autonómiai képviselő-jelöltnek? Nem ügyet, hanem személyt akart szolgálni. Finom érzékével kitalálta, mintha Kubina jelöltsége szótis akart volna lenni Szalavszky személye iránt. Pedig erre senki sem gondolt, mert rég feledésbe ment, amit Kubina Szalavszkyról mondott. A polgármester ur azonban el nem felejtette, mert láda az ilyen „nyilvánartás” igen pontos szokott lenni. Odaállt tehát a fórumra és fellépett előre megbukott jelöltnek, csak azért, hogy fő-fő patronusának kedveskedhessen; hogy olybá tűnjék a deleg, mintha a főispán személye iránti tekintetből áldozatot hozott volna. Mi legyen vajjon az ellenszolgalmány? Azóta Szalavszkyt kikezdték az újságok. Kinek politikai meggyőződése nem a személyes érdek talaján nőtt érette, az a dolgot

egész pártatlanul ítéli meg. Vagy igaz, amit róla állítanak, vagy nem. A megtámadott tudja útját-módját ejteni annak, hogy az esetleges rágalom kellő megtorlásban részesüljön. Ez kettejüknek az ügye, melybe egy harmadiknak fogadatlán prókátoroként magát beleártani, *legelőbb is nem illik.* Ucsnay Ernő azonban nem így gondolkodik. Ő csak egyet látott, azt, hogy ism. alkalma nyílnék a főispán mellett tüntetni. Ucsnay Ernő összehívatta tehát leghívebb tagjait a kegyes-tesztületnek bizalmas értekezletre és először a szíve vágyát, a tüntetés tervét, melyet a főispánnak szánt hódolatul és mintegy ellenbalzsamnak a „Hazánk” támadására. A megjelenteknek azonban volt mégis annyi érzékük a dolog kényes volta iránt, hogy a tüntetést Szalavszky tetszésétől tetek függővé. A „kegyelmes” urat elég kellemetlenül érintette e tapintatlan beavatkozás az ő privát ügyébe és nem fogadta el. Ennek folytán elmaradt a kivilágítás és fáklýásmenet, el az ünnepi szónoklat is. A nagy urak is belátják ám, hogy a dervis-tánc csak akkor elfogadható szalavszkydarabnak, ha az illetők illedelmesen lejtik. A tüntetés rendezésénél okvetlenül meg kellett volna mondani a kívánásoknak, hogy tulajdonképen miért és kinek kedvéért van a nagy zenebona? Százak és ezrek ismerkedtek volna meg ily úton a támadó cikkektől tartalmával. Ezt talán csak nem szándékoztak elérni?

Örömmel regisztrálunk minden oly mozzanatot, mely arról teszen tanúságot, hogy a lelki pásztorok gondját viselik a rájuk bízott nyájnak. Nem is annyira szavakra, mint inkább tettekre van szükség e mozgalmak idöben. A pásztoroknak is jól esik a hívek szeretete, melyet önzetlen, odaadó lelki gondozás szül. Többet ér ez az úgynevezett intelligencia ingatag dicséreténél! Hívek és lelki atyjuk egyaránt erzik ezt Alsó-Orechón, Trencsénmegyében. A figyelmes szemlélő sok olyan mozzanatot vesz észre, mely a pásztorfűzertársulat minden bizonytalanság ellenében lelki örömeire leszi a körülbuzgólkodó lelkesnek. Baross Károlynak f. hó 3-án már látható volt a buzgólag megnyilatkozása. Egy gyönyörű ludi szobor, meg a társulatnak zászlaja lett akkor megáldva. Mindkettő a hívek összeadott filléréiből szereztetett be.

Sürgös bizalom Szalavszkynak. F. hó 5-én a zsolnai községhez érdekes jelenetnek volt tanuja. Összejöttek a Trencsénmegye 4 felső járásának jegyzői és parasztszabírái és táviratilag tantoríthatlan bizalmukról biztosították Szalavszky főispán urat. Ugy látszik a főispán urnak nagy szüksége van a „sürgös” bizalomra.

Munkácsy Mihály. Munkácsy Mihály párisi otthonát az Avenue des Villiers-en csak az imént adtak el s a mesterről most szomorú hírek érkeznek. A legutóbbi javulás csak kis ideig tartott s a legújabb idöben nagyon aggasztóra fordult az állapota. Munkácsyné, aki most Bonban tartózkodik, a mester párisi barátaihoz levelet írt, amelyben azt tudatja velük, hogy Munkácsy emlékező tehetsége teljesen eltompult s rohamai ismétlődnek. Az endenichi intézeti főorvos nagyon súlyosnak tartja Munkácsy állapotát.

Hizott állatvásárok. Nagyszabású ügyet kezdeményez a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége a f. évben. Ugyanis rendszerezni akarja a budapesti marhavásártéren a *hizott állat-vásárokat*, a melyeknek célja egyrészt a hizott állatok jobb értékesítésének előmozdítása, másrészt az ezen vásárokkal kapcsolatosan rendezendő *próba-vásárok* révén a legelőravetetőbb hizlalási módokat megismertetni a gazdákkal. Mint értesülünk, az *első díjazással egybekötött hizott állatvásárt* az egyesület a földművelésügyi miniszter támogatásával *f. évi december hó 11, 12 és 13-án tartja meg a budapesti marhavásártér istállóiban.* A vásárt a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége kívül a következő testületek rendezik, és pedig a Székfőváros hatósága, a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete, a Magyar Gazdák Vársárcsarnok ellátó szövetkezete, a Magyar Cukorgyárosok országos egyesülete, a mészárosok és hentesek ipartestülete és a kőbányai sertéskereskedelmi csarnok. E testületek nemcsak erkölcsiileg mozdítják elő a vásár sikerét, hanem messze-mennyire anyagi támogatásban is részesítik s értékes díjakat tüztek ki a legjobbaknak talált hizott állatok díjazására. Az állatok díjazására állami, városi és más egyéb díjak állanak rendelkezésre. Tekintve a fontos gazdasági célt, amelynek érdekében a vásár rendeztetik, nagyon óhajtanánk tartjuk, hogy gazdáink e vásárokon lehetőleg résztvegyenek. Megemlítendőnek tartjuk, hogy a vá-

sáron való részvételt november elsejéig kell a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége, vagy a Nyitramegyei Gazdasági Egyesület titkári hivatalánál bejelenteni, ahol a vásár részletes terveze és a szükséges bejelentési ívek levélbeli megkeresésre kaphatók.

Uj divat a matröz pipával. Valamikor, nem is olyan régen eszébe jutott egy uri embernek Budapesten, hogy a pipa nem árt annyira a tüdőnek, mint a szivar. Körülnézett tehát, hogy pipát szerezzon magának. A hosszuzáru nagypapás pipa nem tetszett, mert az csak a szobában szívható, az utcán nem igen lehet hosszuzáru pipával menni; a cifra sváb pipa, aminővel Bismarckot szokták volt lerajzolni, már kényelmesebb, de ugyan mit szölkáltak volna a váciútea sétáló, ha egy cilinderes, elegáns ur jelent volna meg közöttük, aki nem cigarettát szorit foga közé, nem is bokkot, hanem képpel ékesített, girbe-görbe sváb pipát; hátra volt még a makrapipa, de ez nem való az utcára. Végre hosszas töprekedés és keresgélés után megpillantotta a kirakatban az úgynevezett matrözpipát. Meglátni és megszeretni, egy pillanat műve volt, a másik pillanatban már vitte diadallal hazafelé a matrözpipát. Eleinte csak a kávéházba vitte el magával, ahol a kávéház törzs-hölgyközönsége ugyancsak elszőrnyűködött, amikor látta, hogy pipára, valóságos pipára gyujt rá egy uri ember; később elvitte magával az utcára is és jóízűen pófekelt belőle. De a szörnyűködés nem tartott sokáig. A vállalkozó szellemű uri ember iskolát csinált a matrözpipával s ma már úgy áll a dolog, hogy szinte járványnak tűnik fel a matrözpipák használata. Mindennap újabb és újabb alakok tűnnek fel az utcákon, a kávéházakban, ahol pipáznak. De csak matrözpipából. Van görbe száru és van egyenes. Egyik sínes egy arasznyi. A színtük világos vagy sötét barna és állítólag rózsafából készülnek. Terjed erősen a matrözpipák használata és naponta legalább háromszor találkozhatik az ember ilyen ujjonc-pipásokkal, akik egymásnak mutogatják az ujjonuan beszerzett füstölő szerszámot és bírálgatják azokat az egymás rovására. A trafik-kisasszonyok pedig nem értik, miért van az, hogy most kevesebb szivar és cigaretta fogy el, de annál több dohány? Ez a divat hóbertja!

Fiatal ember, ki 6—8 osztályt végzett, s a töt nyeivet is beszéli, gyakornokul elfogadtatik Krebsz Géza párutcai gyógyszerházban Nyitran.

Közgazdaság.

Az asztali szőlő szedése és csomagolása.

A csemege szőlőnek csomagolása bizonyos ügyességet és meglehetősen sok munkaerőt kíván, ha nagy kosarakba csomagoltatjuk a szőlőt, két munkással több szükségeltetik a csomagoláshoz mint ugyanazon mennyiségű szőlő leszedéséhez, ha pedig apró kosárkákba történik a csomagolás, úgy rendesen három munkással kell több. Csomagolásra legcélszerűbben leány munkásokat lehet használni.

Csomagolásra különböző nagyságu kosarak avagy ládák használatosak; e tekintetben mervadók a vidéki szokások, de leginkább a kereskedők igénye veendő figyelembe, mert a kereskedő többnyire regaszkodik saját csomagolási módjához. Kicsinyben való eladásnál legcélszerűbb olyan kosarakat használni, melyek megtöltve 5 kg.-nál valamivel kevesebbet nyomnak. Az ilyen kosarak fölül nem bírnak, de fedővel vannak ellátva. Némely helyen szokás a fürtöket selyem vagy újságpapírba is becsavarni, legtöbb helyt azonban csak szőlőlevéllel szoritják be a kosár fenekét s arra tömören egymasmellé fektetik a fürtöket, míg fölül ismét szőlőlevél, majd pedig a kosár födele következik.

A szőlő szedésénél igen fontos dolog, hogy a fürt zuzodást ne szenvedjen; ezt elkerülendő, a szedésnél is csak a fürt szárát szabad megfognia, melyet ollóval keresztülmetszünk, a fürtöt óvatosan kell befektetnie a karján függő kosárba, vagy a szedéskor, vagy azután a szőlő osztályozandó, s a silányabb fürtöt kitaposás céljából kádákba kell gyűjteni.

Ha a szőlőt különösen gondval kell csomagolnunk, ha t. i. az igen értékes, vagy igen nagy távolságra szállítatik, akkor nem szőlőlevél közé, de fagyapot és papír közé fogjuk azt csomagolni, olyan formán, hogy a kosár aljára először egy esomó fagyapotot teregetünk el, majd erre egy réteg puha papirost a papirosra fektetünk, most már egy réteg szőlőt tömören, melyet ismét papirossal takarunk be; erre ismét egy réteg szőlő fűrt, majd papiros következik, s így rétegeljük a szőlőt mindaddig, míg a kosár meg nem telik, a mikor a kosár lezárása előtt fagyapottal töltjük ki a hézagokat. Ilyen csomagolásnál felhasznált papirosnak az a rendeltetése, hogy a mennyiben szállítás közben egy két szem szőlő felpattanna, a kiömlő folyadékot felfogja, hogy az ne folyhasson az alatta lévő fűrtre. Az izléses kiállítás szempontjából újságpapirost nem igen szoktak erre a célra használni, hanem inkább külön e célra szolgáló fényezett papírt. A becsomagolásnál kosárra rendszeren égetett dróttal kötik fel a címet viselő fatáblát, 8—8 ilyen csomagolással ellátott kosarakat deszkákra fektetve férfiak viszik vállukon a legközelebbi vasuti vagy postaállomásra. Szekereken oda szállítani nem volna célszerű, mert ilyen módon nagyon összerázódnék.

Ládákban is szokásos a szőlőt csomagolni és elszállítani, itt azonban a csomagolás még nagyobb gondval végzendő, s éppen ezért a kosarakba való csomagolás mindig általánosabbá lesz.

„The Gresham” életbiztosító-társaság Londonban. E társulat 48. évi jelentése, mely az 1896. évi december 31-én befejezett üzletéről szól és a részvényesek 1897. évi április 27-én tartott rendes közgyűlése elé terjesztett, rendelkezésünkre állván, következő főpontjait közöljük. Az 1896. évben 8654 kötvény 80,577,950 korona tőkeösszegegről lett kiállítva. A díjbevételek, levonva a vissz-biztosításért fizetett összeget, korona 22,823,521.56 fillérre rugtak, mely összegben a korona 3,444,222.19 fillért tevő első évi díjak bevonásával. A kamatszámola mérlege a lefolyt üzleti évben korona 4,560,665.21 fillért tett ki és a társaság fövedelmét a díjbevételekkel együtt korona 27,384,186.77 fillérre emelte. A társaság az elmúlt évben korona 10,164,913.02 fillért utalványozott oly követelések alapján, melyek életbiztosítási kötvényekből eredtek. Lejárt kiházasítási és vegyes biztosításokra korona 2,522,808.96 fillért, visszavásárlásokra 1,349,912.19 fillért fizetett ki a társaság az elmúlt évben. A biztosítási és járadékalapok a lefolyt üzleti évben korona 10,249,031.56 fillérrel gyarapodtak. Az aktívák főösszege 1896. december 31-én korona 157,805,340.21 fillérre rugtak. Tőkebefektetések: korona 490,778.86 fillér angol és irországi állami papirokban, korona 389,524.90 fillér indiai és gyarmati kormányok értékeiben, korona 29,169,911.15 fillér idegen államok érték-papiraiban, korona 7,810,090.21 fillér vasuti részvények, elsőbbségek és garantáltak, korona 60,417,658.13 fillér vasuti és egyéb köleskötvényekben, korona 17,411,131.36 fillér a társaság ingatlanaiban (ezek között vannak a társaság budapesti és bécsi házai), korona 8,378,138.12 fillér jelzálogokban és korona 33,738,107.48 fillér különböző értékekben.

A társaság újabb a jelzálogkölesön biztosítást is felvette működése körébe.

Irodalom.

„Krisztus nélkül, — Krisztussal”.

Irta Gerebenics Sándor, püspöki szertartó Győrött. A mai kor szelleme minden erkölcsit, minden jogot lábba tipor. Érzik ezt úgy fént, mint alatt az önzetlen jobbérzelmű férfiak, s nem egynek ajkairól s tollából hangzott el már az az elv, mely az ó-kor classikus írójánál ily szavakban kifejezésre talált: „... nunc retrorsum vela dare, atque iterare cursu cogor relicto”, most visszavitorlázni és visszatérni az elhagyott ösvényre — a vallásos életre — kénytelenitetem.

Ezen elvnek terjesztését célozza és fölkarolását sürgeti az a mű, mely a fenti cím alatt a folyó év folyamán hagyta el a sajtót, s habár kicsit elkésve, az 1896-ki millenáris év emlékének van szentelve.

„Korszerű, épületes olvasmányokban” igyekszik a Szerző megkedveltetni az élet amaz irányát, melytől annyira idegenkedik a mai kor önző fia.

S mondhatjuk, alig léteznek alkalmasabb thema az 1896. és 1897. évekre, melyekben hazánk s nemzetünk két évezrede, a mult és a megkezdett évezred, ölelkezik, mint épen a liberalizmus nép-ámító törekvéseinek leleplezése, mely Krisztus és vallása nélkül vállalkozik nemzeti nagylétünk második évezredének biztosítására; s evvel szemben Krisztus vallásának befolyása az emberi társadalomra általában, s különösen nemzetünk s hazánk főtartására és fejlődésére; — s ezt oly találóan fejezi ki a mű élen az előző után hozott magyar címer alá alkalmazott eme szentirású idézet: „Az Úr irgalmassága, hogy meg nem emésztettünk, mert még nem fogott el az ő könyörületessége”. (Jerem. Sir. III. 22.)

A szerző egyházi beszédjeit kerekítette ki nyolc, egymással összefüggő, s egymást kiegészítő értekezéssé ama fontos igazságokról, melyeket a mai kor szkepticizmusa tagadásba vesz, vagy legalább problematikussá feltüntetni iparkodik: lehet-e boldog Krisztus nélkül az ember, a nő, a család, a társadalom? Mi köszönhető Krisztusnak, mi az általa alapított papirendnek?

Fejtegették már ez actualis kérdéseket mások is: nem is a tárgy megválasztásában keresendő a Szerző érdeme; hanem a felölelt anyag feldolgozásában, illetőleg a felhozott érvek alkalmazásában, s a jelen műben ez valóban figyelemre méltó. A Szerző szigorúan történeti alapon áll, s az ó-kori pogány világ Krisztus nélküli, kétségbe ejtő életével szembeállítja a hithű katolikus nyugodt, s lelki örömmel telt életét; a régi pogány társadalommal szemben a keresztény társadalmat, hogy a sötétség homálya mellett a világosság nagy-sága tessék ki. S ez az összehasonlítás sikerült, s — habár több helyütt kiterjeszkedik a legapróbb részletekre is — érdekes is; sőt az életből merített példák s hasonlatok azt kedvessé és vonzóvá teszik.

A nyelvezet a tárgyalat nagy igazságoknak megfelelőleg komoly, s hogy mindenki, még a theológiában kevésbé jártas is megérthesse, egyszerű, de nemes; a mű technikai kiállítása izléses és tetszetős. Művelt katolikus közönségünknek figyelmébe ajánljuk. — I.

Értesítés. A kármelita-zárda kiadásában (Budapest, VI. Huba-utca 12. sz.) következő könyvek kaphatók:

Kármelhegyi Rózsabimbók. Imádságos és énekeskönyv. Negyedik kiadás. I. Vászonskötés 1 frt. II. Vázon diszkötésben 1 frt 50 kr. III. Bőrkötés 2 frt. IV. Fekete csontkötés 3 frt. V. Elefántcsontkötés 4 frt. VI. Párnázott borjubőrkötés 4 frt 50 kr. VII. Peluchkötés 6 frt. Casettával 7 frt.

Dicsérvjétek az Urat. II. bőv. kiad. Imádságos és énekeskönyv. Vászonskötésben 40 kr.

Hővirágok a kis Jézuskának. II. kiad. Imák a kis Jézus tiszteletére. Vázon-diszkötésben 30 kr. Tótl is 30 kr.

Liliomfűszér emlékül az első szent áldozásra. Vászonskötésben 30 kr.

A bold. szűz. Mária kis zsolozsmája. Vászonskötésben 25 kr.

Supradicta opera etiam erga ss. mittuntur, computando unum sacrum 50 kr.

Jézuska olvasója 5 kr., — érme 3 kr.

A lietavai vértanúk.

A lietavai várhegy alján — mely négy századon át a Bebekek, Zápolya és Thurzó erőszakosságainak színhelye volt — a hasonnevű, szegény földművesek-lakta község fekszik régi goth stilben épült templomával, melynek az evangelium oldalán függő ósdi képe, habár kezdetleges, alig felismerhető alakjaival a festőművészetnek csak gyermekkorát jelzi, történeti nevezetességénél fogva mégis figyelmet érdemel. A fadestékára vetett olajfestmény a rémítő meredek, sziklás várhegyet (még épületek nélkül) állítja szemünkbe,

melynek csúcsáról vad tatárok sok, minden korból és nemből való embert — köztük az agg plebánost is, mint főalakot a fejszedítő magasságból a szikla alján sűrűen egymás mellett földbe vert hegyes cölöpökre lehajigálnak. Körülbelül 1740 táján került e kép a várkapólnából a plebánia templomba, mikor a kastellánus a várat, mint annak utolsó lakója, az idő vasfogának átengedte. Ez emlékek a tárgyát a szájhagyomány mostanáig megőrizte.

A rettenthetlen Dzsingisz-Khán mongoljai 1241-ben a szerencsétlen sajoini útközet után, melynek hallatára a majdnem 100 éves IX. Gergely pápa is sirva fakadt — négy csapatra osztva egész Magyarországot elárasztották. A városok falait ledöntötték, a falvakat elhamvasztották, a férfiakat lemészárolták, az asszonyokat megcsontkították, vagy fogságba hurcolták, a gyermekeket a tatár fiúk sorba állítva időtöltésből, vagy fogadásból, szülőik legnagyobb örömeire bunkós botokkal agyonverték vagy lenyilázták. IV. Béla király a veszedelem elől Dalmácia szigeteire menekült. Mikor a mongolok kitarodásakor az 1242 év nyarán az egész ország Erdélytől föl, Duna és Tisza között pusztá sivataghoz hasonlított, úgy hogy egyes vidékek 15 napnyi járásra is teljesen lakatlanok voltak, az utat egyedül a leégett templomok tornyai mutatták, „a farkasok oly szemtelenek, — írja egy krónikás — hogy a gyermekeket anyjuk mellén szétmarcangolják, az éhség oly nagy, hogy emberevésre kényszerített, a dögihal pedig tetőpontját érte” — e borzalmas időben az iszonyatosságok ellen a Duna bal partján elterülő hegyes vidék védett erődeivel nyújtott némi menedéket. Csakis szakmány utáni szomj és emberölési vágy ösztökélt egyes száguldó tatár hadat, hogy gyors lovaikon, vagy tömlőkön a Duna erősen hullámzó habjain is átkeljenek. A veszedelem nőtt, mikor a Duna, szerencsétlenségre pár napra befagyott.

Ilyen száguldó vadcsapat Lietava vidékét is elárasztotta. A kik szerit tehettek, az akkori erdők vad rengetegebbe menekültek, csakis öregek, gyermekek, betegek, gyöngék: egyszóval gyors menekülésre és a bekövetkezendő nélkülözések s sanyarúságok elviselésére képtelenek maradtak otthon, hogy a tatárokat bevárják; köztük mintegy vezérül maradt az agg plebános is, hogy a veszélyben hivat batoritva, velők mint igazi lelkiatya, szükségét, örömet s bánatot az utolsó lehelletig megosszon.

A mongolok vad ordítás és hosszú ostromaik erős csattanásai közt Lietavát már is kizsákmányolták és valamint itt, úgy a környéken mindenütt rettenetes jelenlétüket sötét, vörvörös tűz-oszlopok által jelezve — végre rendes szokásuk szerint felelmet szinelve, a templomhoz értek, még nem tudván, mily módon sikerül azt fölnyitni? Az elzártak jalkiáltása ugylátszik fölbátorítja őket és pillanatra vesztegelnek. A plebános ez időközt felhasználva egyik falnyílásból szóval és jelek által igyekszik a vadakat a védtelen hívei iránti kegyelemre indítani. A tatárok romboló útjukban mindenütt ál, vagy fogoly-papok által irt és a martaléku esett királyi pecsétell ellátott levelek segítségével sok embert a meneküléstől, vagy ellentállástól visszatartottak, úgyszintén sok helyütt kedvező szerződéseket kötöttek, melyeket azonban a legnagyobb kegyetlenség mellett megszegtek. Hasonlóan itt is életet és szabadságot ígértek, ha a templomot fölnyitják. Amint ez bekövetkezett, visszatarthatlan vadrohammal a templomot előzőnlötték, annak oltárait és szent tárgyait kirabolva és megszenteltelenítve, az ott talált embereket marhák módjára verték, megkínózták. Végül azt mondták, hogy elindulásuk előtt a nyomorult környéken minden élőt (embert) kipusztítanak s csakis azoknak megkegyelmeznek, kik vallásukat megtagadják.

A plebános elsőnek fölszólítva hite megtagadására, égre emelé szeméit s az, kinek egész életét szentelte, csodás erőt gyujtott föl agg

szíveben: inkább szenvedni, inkább a legborzasztóbb kínok közt meghalni, mintsem mesterét megtagadni. A lelkiatya vonzó példája, bámulatos kitartása hiveit is fölbátorította. A mongolok e fölötti bosszúságukban a szegényeket kegyetlen ostromcsapások mellett a közeli meredek szikla alá hajtják, hogy hol ott önsírukat ásva: sűrűen egymás mellett hegyes vasvégű magas cölöpöket kell földbe verniök. Ennek végeztével majd felholtan fölvenszolják őket a szikla csücskére, a honnan a tatárok a szédítő mélységben lévő cölöpökre mutatva még egyszer megkísérik őket hittagadásra bírni, de hasztalan. A hivek lelkiatyjukkal még egy közös imát rebegve lelküket Istennek ajánlják. A bősziült tatárok valamennyit a fejszédítő mélységbe hajtának, hol a szikla alján a cölöpöktől fölfogva veszik át állhatatos hitükért a hervadhatlan koszorút. — Ez a liethavai vértanukép legendája, melyet a nép hagyomány megőrzött. A kép a hatvanas években még szárnyajtókkal volt ellátva, melyeknek azonban 1889-ben, mikor oda kerültem, már nyoma sem volt látható. *Mendl Ignác.*

CSARNOK.

Látogatás egy orosz kolostorban.

— Emléklapok a szünidőből. —

(Vége.)

Ebéd után a barátok először az ebédlő oltára előtt mely térdhajtást tesznek s áhitatosan csokolják meg a szent képeket, s az Isten imádás után ember imádás következik. Az archimandrita, egy tagbaszakadt athleta férfi, ugyanis a terem közepére áll s fogadja az elvonulók csaknem földig érő hajlongását. A zabolátlan embereket csak úgy lehet szigorú és feltétlen engedelmességben tartani, ha naponként megismételik nekik, mintegy fejkébe verik, hogy az orosz cár után a szergievski archimandrita a legnagyobb úr egész Russziában. Amit nem is oly nagyon nehéz elhíttetni oly személyről, aki a többi barátok legnagyobb szegénysége mellett több mint fél millió forint évi jövedelem felett rendelkezik.

Még meglátogatjuk ismerős ciceronemnek celláját. Egyszerű gyalult butorok, a régi aszkétákra emlékeztető életmód jut eszünkbe, ha nem zavarná teljesen felesleges piszok. A falon egy néhány színes szent kép üveg és ráma nélkül, csak egyszerűen a papiros rá van szegezve a

falra. A képek olyanok, mint nálunk bucsujáró helyeken a pór nép 10 krajcárjával vásárol. Az asztalon számos könyv, akarom mondani egy és ugyanazon imakönyvnek számos példánya, melyet a jó pápa nem azért tartogat, hogy imádkozzék, hanem, hogy eladja. Nyomban kínált is társaimnak megvásárlásra belőlük, de nem igen kellett nekik.

Itt ugyanis minden eladó. A barátok gyertyát öntenek, szobrokat faragnak, képeket festenek, kanalakat, apró csecsebecsüket esztorgályoznak, könyveket nyomtatnak, szobrokat reszelnek, szóval mindama csecsebecsüket készítik, melyeket nálunk nagy bucsujáró helyeken árulnak s a pór nép mint bucsufiát viszi haza övéinek. Azon különbséggel, hogy e tárgyakat különböző üzletbódékban ők maguk árusítják is, persze háromszor oly drágán, mint pl. Moszkvában, a Nové Riadi-n kaphatók. Innen magyarázható meg a kolostor busás jövedelme is.

Még egyszer bemegyünk egy templomba, hova az éppen az nap seregeseen megjelent búcsusok törekednek. Az ajtónál ismét kezünkbe nyomnak egy gyertyát s azt meggyújtva a többiekkel iparkodunk az oltár elé, hol Sz. Szergiusz, egy a XIV. században elhalt orosz barát holtteste fekszik nyitott ezüst koporsóban, művészi vésetekkel s gazdag aranyozással díszítve. A szerzetes, ki életében legnagyobb nyomorban szegénységben élt, halála után oly hajlékot kap, hogy a szentpétervári kriptában nyugvó cárok bizonynyára irigykednének miatta, ha a holtak között módiban volna az irigykedés.

A többi búcsusok közé keveredve égő gyertyával kezembem közeledtem én is a Sz. Szergiusz koporsója felé, de a jó szent úgy látszik sokkal kevésbé kívánczolt utánam, mint én utána, mert dacára, hogy ismételtén bekerültem az emberáradatba, a csontos orosz asszonyok kiszorítottak onnan, s nem maradt más hátra, mert egy a templom közepében körben járó processióhoz csatlakozni. Hol egy asztalnál vállas öreg pápa állott, ki krizmába mártott eszettel keresztet csinált az előtte hajlongó zarándokok homlokára, persze nem megfelelő jutalom nélkül, mint az előtte fekvő tányérra a hivek oly bőséges almisznát juttattak, mely sehogy sem állott egyenes arányban szegényes külsejökkel. Az orosz kolostorok valóságos kincses bányái a szerzeteseknek, kikre rá lehet mondani a szentírás szavait, hogy semmijök sincsen és mindennel bővelkednek. Az udvar közepén egy nagy fedett vízforrás ta-

lálható, hova szintén seregeseen tódult a nép. E forrás csodálatos erővel bír, s legalább annyiban igen csodálatos forrás, hogy a kolostornak csodálatos jövedelmi forrásul szolgál. A tolongó ember mindegyik iszik belőle, haza is visz egy kobakban, s azonkívül a nagy medencébe egy pénzdarabot vet, mely legritkább esetben rézpénz, hanem kisebb-nagyobb ezüstpénz, nem ritkán ezüst rubel. A pénzt nem viszik ki, csak mikor a medence befagy, akkor leszedik róla a jég, s a viznek jegőződött tartalmát a kincstárba söprik. A nyitott medencét nem őrzi senki, s mégsem viszik ki, mert „a ki belenyul a vízbe, elrothad a keze”. — És e közmondás annyira átment a nép véérébe, hogy a világért sem nyulna utána senki. S ha mégis találkoznék valaki, aki merészelné, annak oly mélyen van a feneké, hogy kezével el nem éri; éjszakára pedig elzárják. Jó az ilyen közmondásokat természetes eszközökkel is megerősíteni. Ez a pénzdobálás a vízbe régi szláv szokás, még a pogánykorból, mi által az istenséget lekötözték maguknak. — A pogány szokást fentartották a jó pópák napjainkig, mert az istenségnek nem árt, a barátoknak pedig használ.

Egy tekintet a forrásra, mely folytonos körökben hullámszik, a fenekén megpillantjuk a fényes ezüst adományokat, melyeken megtörik a nap sugara, és megtetszik, mintha sokkal közelebb volnának, mint ahogy valójában vannak. Ha tehát valamelyik gonosz muzsik arra is vetemedné, hogy utána nyuljon, a pénz alászáll, hogy el ne érhesse.

Még a földalatti barlangokat látogatjuk meg, melyek a kolostorok tökéletes lakóinak önkényes örök börtönül szolgáltak. Wallace-nek Ben Har regényében fordulnak elő hasonló jelek, mint itt valaha a valóságban.

Az orosz szerzetesek a népet jellemző mély vallásosságnál fogva földalatti üregbe zárták el magukat egész életök terjedelmére. A zárka aztán sirja is volt a szerzetesnek, ki ott temetett el, hol élte napjait töltötte, s helyet engedett egy másiknak. E földalatti elfalazás nem volt szabály, hanem csak szabad önsanyargatás, melyet kiki tetszése szerint választhatott. Ha a sötét verem türhetlen volt, vagy az illetőt lelkiereje elhagyta, éppenséggel ki is jöhetett, kiszabadították, de ez gyalázatnak tartott, úgy hogy alig van rá példa a kolostor történetében.

Az orosz levegő a vallási téren is különlegességeket terem.

2-szeres és 3-szoros termékek

csakis mesterségesen szárított

műtrágyával

érhetők el

Hungária műtrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság Budapest.

Herényi Gotthard Sándor és Rovara Frigyes művét érdeklődőknek ingyen és bérmentve küldjük meg.